

بررسی ریسک‌فاکتورهای نیاز به انتقال خون در بیماران تحت عمل با پس شریان کرونر بدون استفاده از پمپ

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۹/۰۵/۰۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۸۹/۰۷/۲۴

چکیده

زمینه و هدف: از مهم‌ترین عوارض عمل با پس شریان کرونر شیوع بالای نیاز به انتقال خون است که باعث افزایش عوارض و مرگ و میر می‌گردد. هدف این مطالعه بررسی فاکتورهای مرتبط با نیاز به انتقال خون در طی عمل با پس شریان کرونر بدون استفاده از پمپ می‌باشد. روش بررسی: این مطالعه توصیفی مورد-شاهدی بر روی ۹۲۳ بیمار که از مرداد ۱۳۸۷ تا دی ۱۳۸۸ در بیمارستان افشار یزد تحت عمل با پس شریان کرونر بدون استفاده از پمپ قرار گرفتند انجام شد. اطلاعات بیماران با توجه به ریسک فاکتورهای نیاز به انتقال خون از پرونده پژوهشی آن‌ها استخراج و تحلیل آماری شد. **یافته‌ها:** ۵۴٪ مردان و ۷۹٪ زنان در این مطالعه نیاز به انتقال خون داشتند ($p < 0.0001$). میانگین سنی بیماران نیازمند به انتقال خون $11/11 \pm 8.6$ سال و در گروه غیر نیازمند $10/98 \pm 6.0$ سال بود ($p = 0.08$). ۵۶۳ بیمار (۶۱٪) نیاز به انتقال خون داشتند و متوسط خون تزریق شده دو واحد بود. نیاز به انتقال خون در جنس مؤنث (۱٪) هم‌اتوکریت پایین قبل از عمل ($p < 0.0001$ ، سابقه دیابت ($p < 0.001$ ، فشار خون بالا ($p < 0.025$) و تعداد گرافت ($p < 0.027$) افزایش داشت. بین گروه انتقال خون و بدون انتقال خون از نظر تست‌های انعقادی قبل از عمل، سابقه هیپرلیپیدمی، حوادث عروقی مغز و نارسایی کلیوی و مصرف داروهای ضد پلاکتی و استفاده از شریان پستانی داخلی چپ تفاوت معنی‌داری وجود نداشت. **نتیجه‌گیری:** جنس مؤنث، هم‌اتوکریت پایین قبل عمل، تعداد گرافت بیشتر، دیابت و فشار خون بالا سبب افزایش نیاز به انتقال خون در جراحی با پس شریان کرونر بدون پمپ استفاده از پمپ می‌شود.

کلمات کلیدی: عمل با پس شریان کرونر بدون پمپ، انتقال خون، ریسک فاکتور، جراحی قلب.

* سید خلیل فروزان‌نیا

مهدي حدادزاده، سيد جليل ميرحسيني

حبيب‌الله حسيني، محمدحسن عبدالهفي

محمد فرات‌يزدي، مجید راستي

حمزه هلاقاني‌زاده، سيد محمد قريشيان

گروه جراحی قلب و عروق، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی يزد، مرکز تحقیقات قلب و عروق، يزد، ایران.

* نویسنده مسئول: یزد، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی يزد، بیمارستان افسار

تلفن: +۹۸-۳۵۱-۵۲۵۵-۱۱-۱۸

email: drforouzan_nia@yahoo.com

مقدمه

یک‌سوم بیماران انتخاب شده برای عمل CABG نیاز به انتقال خون دارند^۱ و بیش از ۱۰٪ کل انتقال خون در بیماران تحت عمل با پس شریان کرونر صورت می‌گیرد.^۲ نیاز به انتقال خون در بیماران تحت عمل CABG، عوارض و مرگو میر این بیماران را افزایش می‌دهد.^۳ نگرانی‌هایی به‌علت خطر انتقال عفونت‌های HIV، هپاتیت B و C، ایجاد واکنش‌های ایمونولوژیک، افزایش مدت تهویه مکانیکی، افزایش طول مدت بستره در بیمارستان و نیز افزایش هزینه‌ها و در دسترس نبودن خون آلوده وجود دارد.^۴ وجود بعضی از ریسک فاکتورها قبل و حین عمل نیاز بیماران به انتقال خون را افزایش می‌دهند.^{۵-۷} در این مطالعه به بررسی این ریسک فاکتورها و همچنین میزان نیاز به انتقال خون در بیماران تحت عمل OPCAB در مرکز جراحی قلب بیمارستان افشار یزد می‌پردازیم.

امروزه با ابداع روش‌های نوین در جراحی قلب و پیشرفت‌های صورت گرفته در مدیریت بیماران بعد از عمل، پیش‌آگهی بیماران تحت عمل با پس عروق کرونر Coronary Artery Bypass Graft (CABG) بهبود یافته است.^۸ از مهم‌ترین این روش‌ها جراحی با پس شریان کرونر بهروش بدون استفاده از پمپ Off Pump Coronary Artery Bypass (OPCAB) می‌باشد که در مقایسه با روش مرسوم با استفاده از پمپ On-pump CAB روشی فیزیولوژیک است.^۹ در روش مرسوم از دستگاه با پس قلبی ریوی CPB استفاده می‌شود و عارضه عمده آن ایجاد اختلال انعقادی و عملکرد پلاکتی می‌باشد که منجر به افزایش خونریزی حین و بعد از عمل و افزایش نیاز به انتقال خون می‌گردد.^{۱۰} علیرغم پیشرفت‌های اخیر حدود

روش بررسی

یافته‌ها

از ۹۲۳ بیمار مورد مطالعه ۵۶۳ بیمار (۶۱٪) نیاز به انتقال خون داشتند (گروه مورد) و یک یا چند واحد خون بعد از عمل دریافت کرده بودند و ۳۶۰ بیمار (۳۹٪) نیاز به انتقال خون نداشتند (گروه شاهد). مشخصات بیماران در جدول ۱ ذکر گردیده است. میانگین سنی بیماران در گروه مورد ۶۱/۵۸ و در گروه شاهد ۶۰/۲۷ بود که اختلاف آماری معنی‌داری وجود نداشت ($p=0.08$). ۵۴٪ بیماران مذکور و ۷۹٪ بیماران مؤنث نیاز به انتقال خون داشتند که اختلاف معنی‌داری بین دو جنس مشاهده شد ($p<0.0001$). محدوده هموگلوبین قبل از عمل در بیماران مورد بررسی ۷/۶ تا ۱۹ بود و میانگین هموگلوبین در گروه مورد ۱۳/۰۵ و در گروه شاهد ۱۴/۴۲ Hct بود که اختلاف معنی‌داری داشت ($p<0.0001$). میانگین RBC و قبل از عمل بین دو گروه اختلاف معنی‌داری نشان داد ($p<0.0001$). شیوع آنمی (بر اساس تعریف WHO: هموگلوبین کمتر از ۱۲/۵) در گروه با انتقال خون ۳۷/۲٪ و در گروه بدون انتقال خون ۱۱/۹٪ بود که اختلاف معنی‌داری بین دو گروه مشاهده شد ($p<0.0001$). میانگین شمارش پلاکت، زمان PT و PTT در گروه مورد و شاهد به ترتیب: ۲۲۸ هزار-۲۱۸ هزار، ۱۳/۵۱-۱۳/۴۳ (۰/۸۱) و ۳۶/۳۳-۳۶/۳۳ (۰/۴۵) بیمار (۰/۴۰٪) بودند که تفاوت دو گروه از نظر آماری معنی‌دار نبود. ۲۳۱ بیمار (۰/۴۰٪) از گروه مورد و ۱۵۳ بیمار (۰/۴۳٪) از گروه شاهد سابقه دیابت قندی (DM) داشتند ($p=0.001$). ۲۸۷ بیمار (۰/۵۰٪) از گروه مورد و ۱۵۰ بیمار (۰/۴۰٪) از گروه شاهد سابقه هیپرتانسیون HTN داشتند ($p=0.02$). سابقه HLP، سابقه مصرف آسپرین و سابقه قبلی حادثه عروقی مغز CVA در دو گروه اختلاف معنی‌داری نداشت (جدول ۱). نارسایی کلیوی در ۱۵ بیمار (۰/۲۷٪) با انتقال خون و سه بیمار (۰/۰٪) بدون انتقال خون وجود داشت ($p=0.08$). ۳۵۹ بیمار (۰/۶۳٪) از گروه مورد و ۱۹۸ بیمار (۰/۵۵٪) از گروه شاهد سه و چهار گرافت داشتند ($p=0.027$). در ۴۷۶ بیمار (۰/۸۴٪) از گروه مورد و ۳۰۵ بیمار (۰/۸۵٪) از شریان پستانی داخلی چپ (LIMA) استفاده شده بود که بین دو گروه اختلاف آماری معنی‌داری وجود نداشت (۰/۲۳٪). ۶/۸ بیماران با انتقال خون و ۴/۸ بیماران بدون انتقال خون کسر جهش (Ejection fraction) کمتر از ۳۰٪ داشتند که از نظر آماری اختلاف معنی‌داری وجود نداشت ($p=0.25$). جهت خنثی

این مطالعه توصیفی مورد شاهد روی ۹۲۳ بیمار که از مرداد ماه ۱۳۸۷ تا دی ماه سال ۱۳۸۸ در بیمارستان افسشار پزد تحت عمل OPCAB قرار گرفتند انجام شد. بیمارانی که حین و بعد از عمل نیاز به یک یا چند واحد انتقال خون نداشتند در گروه مورد و بیمارانی که بعد از عمل نیاز به انتقال خون نداشتند در گروه شاهد قرار گرفتند. معیارهای تجویز خون بر اساس راهنمای اخیر کالج بیهوشی آمریکا بود که عبارتند از: سطح هموگلوبین کمتر از هفت، خونریزی خیلی بیش از ۱۵۰۰ ml یا بیشتر از ۳٪ حجم خون، شواهد خونریزی خیلی سریع که امکان کنترل فوری وجود ندارد. معیارهای خروج از مطالعه شامل عمل جراحی اورژانس، سابقه بیماری‌های عروق محیطی، نیاز به (IABP)، انفارکتوس اخیر میوکارد، عمل CABG مجدد، عمل منجر به فوت، اختلال انعقادی قبل از عمل و اقدامات جراحی دیگر قلبی عروقی بود. در مجموع ۹۲۳ بیمار از نظر ریسک‌فکتورها و نیاز به انتقال خون بررسی شدند. روش‌های حفظ خون در این مرکز عبارتند از غربالگری بیماران از نظر اختلال انعقادی، قطع داروهای ضد پلاکتی قبل از عمل و خنثی کردن هپارین توسط داروی پروتامین می‌باشد و میزان خنثی کردن هپارین Activated Clotting Time بر اساس وضعیت گرافتها و مقدار آنرا در مجموع ۹۲۳ بیمار (ACT) صورت می‌گیرد که از صفر تا ۱۰۰٪ متغیر است. داروی آسپرین یک هفته قبل از عمل و داروی کلوبیدوگرل، ۷۲ ساعت قبل از عمل قطع می‌شود و در صورت عدم قطع این دو دارو، به عنوان یک ریسک فاکتور تلقی می‌شود. هیچ‌گونه داروی آنتی‌فیرینولیتیک (ترانگرامیک اسید و آپروتینین) در حین عمل به بیماران داده نمی‌شود. پروتکل تجویز خون در این بیمارستان در شرایط عادی هموگلوبین پایین‌تر از ۱۰ g/dl می‌باشد. جهت جمع‌آوری اطلاعات فرم مخصوصی طراحی گردید که تمامی متغیرهای مورد بررسی قبل، حین و بعد از عمل با توجه به شرح حال و پرونده پزشکی بیماران در آن ثبت شد. در نهایت داده‌های جمع‌آوری شده کدگذاری شده و با نرمافزار SPSS ویراست ۱۳، تحلیل آماری شد. تست آماری Mann-Whitney test و Student's t-test جهت آنالیز اطلاعات کمی و تست χ^2 برای آنالیز اطلاعات کیفی مورد استفاده قرار گرفت. ۰/۵ معنی‌دار در نظر گرفته شد.

جدول-۱: مشخصات بیماران با عمل OPCAB مورد مطالعه

متغیر	گروه	مورد	شاهد	P*
سن	جنس مؤنث	۶۱/۵۸	۶۰/۲۷	۰/۰۸
هموگلوبین قبل از عمل	هماتوکریت قبل از عمل	۲۰۰ (٪۳۵/۳)	۵۲ (٪۱۴/۶)	۰/۰۰۰۱
گلبول قرمز قبل از عمل	گلبول قرمز قبل از عمل	۱۳۰۵	۱۴۴۲	۰/۰۰۰۱
پلاکت قبل از عمل	PT قبل از عمل	۳۹/۴۳	۴۲/۹	۰/۰۰۰۱
PTT قبل از عمل	آئمی قبل از عمل	۴/۶۶	۴/۹۶	۰/۰۰۰۱
هیپرتانسیون	هیپرلیپیدمی	۲۲۷/۷۴	۲۱۸	۰/۰۵۸
دیابت	حاده عروقی مغز	۱۳/۵۱	۱۳/۴۳	۰/۸۱
نارسایی مزمن کلیه	تعداد ۳ و ۴ گرافت	۳۶/۳۳	۳۷/۱	۰/۴۵
استفاده از LIMA**	استفاده از LIMA**	۲۰۸ (٪۳۷/۲)	۴۲ (٪۱۱/۹)	۰/۰۰۰۱
صرف آسپرین	کسر جهشی کمتر از ٪۳۰	۲۸۹ (٪۵۰/۷)	۱۵۳ (٪۴۳)	۰/۰۲۵
تجویز پروتامین	تجویز خون نیاز داشتند	۲۴۶ (٪۴۳/۵)	۱۵۰ (٪۴۲/۱)	۰/۷۳
تجویز پروتامین	تجویز خون نیاز داشتند	۲۳۱ (٪۴۰/۸)	۱۰۶ (٪۲۹/۸)	۰/۰۰۱
تجویز پروتامین	تجویز خون نیاز داشتند	۳۰ (٪۵/۳)	۱۰ (٪۲/۸)	۰/۰۹
تجویز پروتامین	تجویز خون نیاز داشتند	۱۵ (٪۲/۷)	۳ (٪۰/۸)	۰/۰۸
تجویز پروتامین	تجویز خون نیاز داشتند	۳۵۹ (٪۶۳/۳)	۱۹۸ (٪۵۵/۸)	۰/۰۲۷
تجویز پروتامین	تجویز خون نیاز داشتند	۴۷۶ (٪۸۴)	۳۰۵ (٪۸۵/۹)	۰/۲۳
تجویز پروتامین	تجویز خون نیاز داشتند	۲۵۱ (٪۵۱/۳)	۱۵۶ (٪۵۱/۳)	۰/۵۳
تجویز پروتامین	تجویز خون نیاز داشتند	۳۸ (٪۶/۱۸)	۱۷ (٪۴/۸)	۰/۲۵
تجویز پروتامین	تجویز خون نیاز داشتند	۱۱۶ (٪۴۳/۴)	۱۱۳ (٪۵۹/۸)	۰/۰۰۱

* آزمون آماری موردن استفاده Independent Samples t-test و ** معنی دار تلقی شد.

** LIMA= Left Internal Mammary Artery

کردن هپارین بعد از عمل به ۱۱۶ بیمار (٪۴۳/۴) در گروه با انتقال خون و ۱۱۳ بیمار (٪۵۹/۸) در گروه بدون انتقال خون پروتامین داده شده بود ($p=0/001$). در این مطالعه ۰/۰۵ بیماران به کمتر یا مساوی سه واحد و ۰/۹ به بیش از سه واحد خون نیاز داشتند.

بحث

هدف این مطالعه بررسی ریسک فاکتورهای نیاز بیماران تحت عمل OPCAB به انتقال خون می‌باشد. در این مطالعه هماتوکریت قبل از عمل مهم‌ترین ریسک فاکتور انتقال خون در بیماران OPCAB بود ($p<0/0001$) که در مطالعات قبلی نیز ثابت شده است.^۶ تست‌های انعقادی قبل از عمل شامل PTT و پلاکت تأثیری بر نیاز به انتقال خون در این بیماران نداشتند. میزان نیاز به انتقال خون در جنس مؤنث به طور معنی‌داری بیشتر از جنس مذکور بود ($p<0/001$) و

همچنین بیمارانی که چند متغیر مفقود شده داشتند از مطالعه خارج شدند، به همین دلیل جامعیت کافی را ندارد.^۳ از آنجایی که مطالعه تنها در یک مرکز انجام شد، نمی‌توان نتایج آن را به مرکز دیگر تعمیم داد.^۴- پروتکل انتقال خون در این مرکز ممکن است با مرکز دیگر متفاوت باشد. نتیجه‌گیری کلی این که با پایین آوردن آستانه هموگلوبین برای شروع انتقال خون و همچنین بررسی و حذف ریسک‌فاکتورهای نیاز به انتقال خون، می‌توان نیاز به انتقال خون را در بیماران با پس عروق کرونر به روش بدون پمپ به میزان قابل توجهی کاهش داد.

از Hb جهت تزریق خون، میزان انتقال خون را ۲۰٪ کاهش داد.^{۱۲} در این مطالعه آستانه Hb جهت تزریق خون، ۸gr/dl در نظر گرفته شد و نتایج نشان داد که کاهش آستانه هموگلوبین جهت تزریق خون بر پیش‌آگهی بیماران تأثیر سویی ندارد. همچنین نشان داد که با به کار بردن این پروتکل، سالیانه ۸۰۰ واحد خون و ۱۵۰۰۰ دلار صرفه- جویی صورت گرفت. محدودیت‌های این مطالعه عبارتند از: ۱- بررسی ریسک فاکتورها به صورت گذشته‌نگر، ۲- بسیاری از بیماران به دلیل داشتن یکی از معیارهای خروج در مطالعه وارد نشدند،

References

- Frankel TL, Stamou SC, Lowery RC, Kapetanakis EI, Hill PC, Haile E, et al. Risk factors for hemorrhage-related reexploration and blood transfusion after conventional versus coronary revascularization without cardiopulmonary bypass. *Eur J Cardiothorac Surg* 2005;27(3):494-500.
- Raja SG, Dreyfus GD. Impact of off-pump coronary artery bypass surgery on postoperative bleeding: current best available evidence. *J Card Surg* 2006;21(1):35-41; discussion 42-3.
- Wan S, LeClerc JL, Vincent JL. Inflammatory response to cardiopulmonary bypass: mechanisms involved and possible therapeutic strategies. *Chest* 1997;112(3):676-92.
- Scott BH, Seifert FC, Glass PS, Grimson R. Blood use in patients undergoing coronary artery bypass surgery: impact of cardiopulmonary bypass pump, hematocrit, gender, age, and body weight. *Anesth Analg* 2003;97(4):958-63, table of contents.
- Ascione R, Williams S, Lloyd CT, Sundaramoorthi T, Pitsis AA, Angelini GD. Reduced postoperative blood loss and transfusion requirement after beating-heart coronary operations: a prospective randomized study. *J Thorac Cardiovasc Surg* 2001;121(4):689-96.
- Scott BH, Seifert FC, Grimson R. Blood transfusion is associated with increased resource utilisation, morbidity and mortality in cardiac surgery. *Ann Card Anaesth* 2008;11(1):15-9.
- Shehata N, Naglie G, Alghamdi AA, Callum J, Mazer CD, Hebert P, et al. Risk factors for red cell transfusion in adults undergoing coronary artery bypass surgery: a systematic review. *Vox Sang* 2007;93(1):1-11.
- Nuttall GA, Erchul DT, Haight TJ, Ringhofer SN, Miller TL, Oliver WC Jr, et al. A comparison of bleeding and transfusion in patients who undergo coronary artery bypass grafting via sternotomy with and without cardiopulmonary bypass. *J Cardiothorac Vasc Anesth* 2003;17(4):447-51.
- Litmathe J, Boeken U, Feindt P, Gams E. Predictors of homologous blood transfusion for patients undergoing open heart surgery. *Thorac Cardiovasc Surg* 2003;51(1):17-21.
- Magovern JA, Sakert T, Benckart DH, Burkholder JA, Liebler GA, Magovern GJ Sr, et al. A model for predicting transfusion after coronary artery bypass grafting. *Ann Thorac Surg* 1996;61(1):27-32.
- Dial S, Delabays E, Albert M, Gonzalez A, Camarda J, Law A, et al. Hemodilution and surgical hemostasis contribute significantly to transfusion requirements in patients undergoing coronary artery bypass. *J Thorac Cardiovasc Surg* 2005;130(3):654-61.
- Bracey AW, Radovancevic R, Riggs SA, Houston S, Cozart H, Vaughn WK, et al. Lowering the hemoglobin threshold for transfusion in coronary artery bypass procedures: effect on patient outcome. *Transfusion* 1999;39(10):1070-7.
- Consensus conference. Perioperative red blood cell transfusion. *JAMA* 1988;260(18):2700-3.
- Weiskopf RB, Viele MK, Feiner J, Kelley S, Lieberman J, Noorani M, et al. Human cardiovascular and metabolic response to acute, severe isovolemic anemia. *JAMA* 1998;279(3):217-21.

Risk factors of blood transfusion in patients undergoing off-pump coronary artery bypass

Seyed Khalil Forouzan Nia
MD.*

Mehdi Hadadzadeh MD.
Seyed Jalil Mirhosseini MD.
Habibolah Hosseini MD.
Mohammad Hasan Abdollahi
MD.
Mohammad Forat Yazdi MD.
Majid Rasti MD.
Hamzeh Dehghanizadeh MD.
Seyed Mohammad Ghoreishian
MD.

Department of Cardiovascular
Surgery, Afshar Hospital, Shahid
Sadoughi University of Medical
Sciences, Yazd, Iran.

Abstract

Received: July 24, 2010 Accepted: October 16, 2010

Background: One of the most important components of coronary artery bypass graft surgery is need for blood transfusion that increases morbidity and mortality. The aim of this study was to evaluate the factors affecting the need for blood transfusion during off pump coronary artery bypass (OPCAB) surgery.

Methods: In this descriptive case control study 923 patients who had undergone OPCAB at Afshar Hospital in Yazd, Iran, from July 2008 to January 2010 were evaluated. The data was gathered from their records and was analyzed.

Results: 54% of male and 79% of female patient need blood transfusion. Mean age in patients needed transfusion was 61.58 ± 11.11 years and in other group was 60.27 ± 10.98 years of the patients that needed transfusion ($p = 0.08$). 563 (61%) of the patients needed transfusion with the average of two units. The need for blood transfusion was higher in female gender ($p < 0.0001$), low hematocrit ($p < 0.0001$), diabetes ($p < 0.001$), hypertension ($p < 0.025$) and multiple grafts ($p < 0.027$). There were no significant differences in preoperative hemostasis tests, affection to hyperlipidemia, CVA or renal failure, antiplatelet drug administration and the application of left internal mammary artery between the transfusion and non transfusion groups.

Conclusion: In this study preoperative hematocrit was most important risk factor in transfusion in patients that underwent OPCAB. Female gender, preoperative low hematocrit, multiple grafts, diabetes and hypertension increased the rate of blood transfusion. According to the high prevalence of blood transfusion in OPCAB, considering factors that affect the transfusion rate is essential.

Keywords: Off-pump, coronary artery bypass, transfusion, risk factor, cardiac surgery.

* Corresponding author: Dept. of
Cardiovascular Surgery, Cardiovascular
Research Center, Afshar Hospital, Yazd,
Iran.
Tel: +98-351-5255011-18
email: drforouzan_nia@yahoo.com